

Bronzba öntött gondolatok

A Nyíregyháza-sóstói Nemzetközi Éremművészeti és Kispasztikai Alkotótelep alapításának éve 1977. Ebben az évben érkeztek először csak éremművészek az addig több műfajú művésztelpre, mivel az Éremművészek Nemzetközi Szövetsége, a FIDEM 1977-ben Magyarországot, Budapestet választotta a nemzetközi éremművészeti kiállítás és kongresszus helyéül. Magyarországot, a műfajt ért megtiszteltetés megismétlődött, 1994-ben a megrendezés jogát újra Budapest kapta. Ebből a feladatból azonban már részt kért és kapott — méltán — Nyíregyháza, a Városi Galéria és a Sóstói Nemzetközi Éremművészeti és Kispasztikai Alkotótelep is.

1993 óta a Városi Galéria fontos szerepet tölt be az alkotótelep életében. Már nemcsak szervezi, hanem teljeskörűen le is bonyolítja a rendezvényt. Gondozza a város tulajdonában lévő 1100 darabból álló gyűjteményt. Az alkotótelep galériához kapcsolása, a személyi, tárgyi feltételek javulása garanciát jelent a továbblépéshez. A művésztelpe léte fennállása óta nem került veszélybe. A város — annak vezetői — a változások előtt és után ragaszkodtak alkotótelepéhez, biztosítva a működéséhez szükséges költségeket. E művészpártolás Európában egyedülálló gyűjtemény megszületését eredményezte. A művésztelpeken — minden évben május elsejétől június közepéig — hat hétig dolgoznak a meghívott alkotók (általában tíz fő), akik pályázat útján az alkotótelepi tanács meghívására érkeznek. Főként hazánk és a környező országok szobrászaiból szerveződött az alkotótelep tagsága, de az évek során Angliából, Ausztriából, Franciaországból, az Egyesült Államokból, Kanadából, Finnországból, Norvégiából és Svédországból is érkeztek művészek.

Pankotay Istvánnal, a Városi Ga-

léria megbízott igazgatójával arról beszélgetünk, hogy vajon szüksége-e ilyen szélesre támasztott kaput.

— Bizonyosnak látszik, hogy elsősorban a Közép- és Kelet-Európából jelentkező művészeknek kell a részvétel lehetőségét a jelenlegi feltételek mellett biztosítani, A nyugati világ felé is ettől vagyunk egyediek, különlegességek. Ezt egy tavalyi példával szeretném igazolni. 1994 áprilisában A művészet és a fiatal demokráciák címmel kelet-európai kulturális hónapot rendeztek Kanadában, Montrealban. Elfogadták a pályá-

— Az alkotótelep fenntartói születése óta teljes alkotói szabadságot biztosítanak a résztvevőknek. Az alkotótelepi tanácsnak minden évben nehéz a dolga, amikor el kell döntenie, hogy kinek fogadja el a pályázatát.

— Miért a sok jelentkező, miért a nagy érdeklődés, mit tud Nyíregyháza-Sóstó nyújtani?

— A szimpóziumon lehetőség van közvetlen tapasztalatcserére, feltöltődésre, megújulásra. A fejlődés lehetősége adott a származás bontogató fiatal művész számára is. Mindez párosul a jó sze-

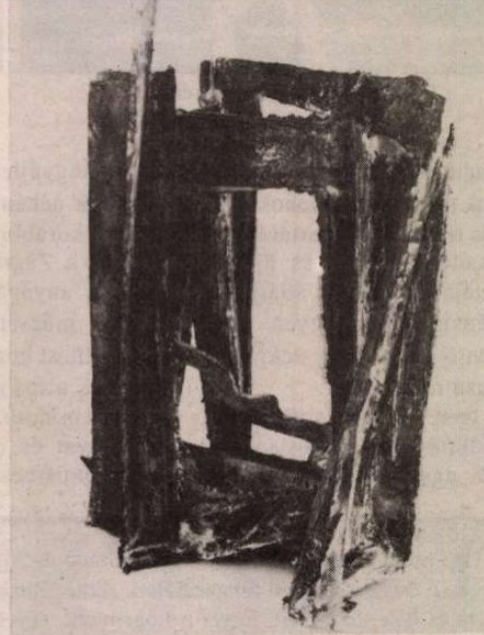
járás mellett ez új lehetőségeket teremt. Az öntési módszer lehetővé teszi a bonyolultabb formázást igénylő kompozíciók, plasztikák kiöntését egy darabban. A művészt nem köti a technika, a viaszban megálmodott alkotás bronzban is viszonylatos. Az érmek plasztikussága, a fény- és árnyékhatások a kifejezés tágabb lehetőségét biztosítják. A megújított öntéstechnika a kispasztikai műfajának kedvez inkább, mint az érmészetnek. A résztvevőket ez is vonzza Nyíregyházára. Az elkészült munkákat minden évben egy zárókiállításon tekintheti meg a város közönsége. Az eltelt évek alatt több mint száz művész fordult meg Nyíregyházán — köztük olyan ma-

Marian Polonsky: Esop felesége

zatunkat, mert egyetlen gyűjteményből bemutatnák voltak valamennyi kelet-európai ország kortárs érem- és kispasztikai törekvései. Úgy ítélte meg a zsűri, hogy a gyűjtemény alkalmas az elmúlt másfél évtized, a változás éveinek a bemutatására. Súlyos, fontos jelzéseket, üzeneteket hordoznak ezek az alkotások.

— A művésztelpe létrehozása óta volt Magyarországon egy rendszer-váltás és kormányváltás is.

Vigh Tamás: Kis emlékművem

mélyi és tárgyi feltételekkel, a gyönyörű sóstói környezettel, és nem utolsósorban a vendéglátók szeretetével.

Évek óta az alkotótelep művészeti vezetője Györfi Sándor, Karcagon élő szobrászművész, akinek a nevéhez fűződik a Sóstón alkalmazott viaszvesztéses öntési technika megújítása és továbbfejlesztése.

— Miről van szó?

— A hagyományos öntési el-

gyar alkotók, mint Ligeti Erika, Szabó Iván, Kiss György, Gáti Gábor — akiknek köszönhetően ma a Városi Galéria érem- és kispasztikai gyűjteménye a legnagyobb Közép-Európában.

Május másodikán ismét megnyitja kapuit a sóstói művésztelpe, hogy a hat héten át tartó alkotómunka után június kilencedikén közös kiállításon lépjenek a nyilvánosság elé.

NAGY ISTVÁN ATTILA

Baka István

Aeneas és Dido

„Így hát a nagy ember elhagyta Karthágót...”

(Jozsif Brodskij: Dido és Aeneas)

1

Dido, királynőm, nem látlak soha. A hullámok meanderei kéken futnak, mint Ariadné fonala, s vezetnek új hazába, hol a népem

tán Minotaurusszá változik bús nászunk után — miért? —, hisz labirintus bejáratául tárult szép öled, s mi összebogozott, a gyűlölet

fonalaként fog visszagombolyodni néped kezébe népemnek kezéből. Találkozom hát véled újra — végül

együtt fogunk mi árnyakként bolyogni, s a vér-izamas csatatereken is vágytól síkos öled keresem.

2

Fanyar a búcsú? fanyarabb a bor s a borszín tenger, melybe rózsaujját a hajnal mártja. Vérünk bárha forr, jó tudni: fenn, Olimpuzon mi újság,

különben fuccs a bornak és a kéjnek, és Gorgó-főt növesztenek az éjnek, ránk ég a virradat, mint Nessus-ing. Irigyebbek a mi isteneink,

Dido, de késő lenne már cserélni. Megnyugtató mégiscsak, hogy az égből megüzenik gyakorta, hogy mitévő

legyek, nem kell a döntéstől se félni. Máglyára lépsz, ha elhagylak? Na és?! Nem én akartam — égi rendelés.

3

Mellettem alszik már Lavinia, keményebb húsú, ifjabb, mint te voltál; de az a tűz, amely a húsból oltárt varázsol, benne nem lángolt soha.

Mindegy — csak szüljön, kéj nélkül foganva teljen meg évről évre, mint a kamra! Hideg szeműek s idegen, latin beszédűek lesznek a fiam.

Új — még kicsiny — hazámat isten óvja! Miért fáj jobban Karthágó, mint Trója? S bár oldalamról annyian kidőltek,

miért csak azt az egyet — hervatag szépasszonyt: téged hívlak napra nap? Dido, királynőm, gyűlöltöm e földet.

A makói József Attila Múzeumban április 30-ig látható még a Hagymányó népművészeti Makón című kiállítás. Az érdeklődők megtekinthetik Kovács Józsefné hímező, Nadobán László textiltervező, Budai Sándor bőrműves népi iparművészek, valamint a városban élő fafaragók (Erdélyi Béla, Sipos Imre, Karsai András) és Lenhard Béla szíjgyártómester munkáit. A kiállítást színesítik a gyöngyfűzők, tojásdíszítők alkotásai. (Dömötör Mihály fotói)

1. Állok, igen, a folyóparton, nézem a Tiszát, a Korányi fasor sétányát, a klinikákat, az onnan napozni kiengedett lábadozókat. Szívemben a határtalan szomorúság. Csak most mérem föl, mit vesztettem. Régen elég volt egy emberre pillantanom, tudtam róla mindent, heted-iziglen; elég volt a vízre nézmem, látva láttam, mi zajlik mélyben.

2. Irány — nem most, régen — a folyóparti napsugár. Ballagok a sétányon, simogat még csupán a fény a reggeli. Piros-fehér padokon üldögélnék a betegek, arcuk a tavaszi Nap felé (fény érkezik onnét, és a halál ellentéte), s oly hirtelen gyógyulnak meg, ahogy a virágok nyílnak a természetfilmek gyorsított fölvételein. Arcuk kismul, hegeik varasodnak, magától dobódik le a fejről a kötés.

Körülöttük látogatók, unokák, bennük a nagypapai arcvonások. Hiába ványadt s fekete az apa (a vej), kiütözik a gyereken a nagypapai, elmúlt szőke, karjalába máris erős, nem görbe és nem törékeny, elbirja ez majd a munkát, akárhová is

kerül. Amott az a lányka (három) eredendően szelíd (s nem „jól nevelt”, mit hírel a szülői állítás), mindhármójuk dél-szibíri vagy úgynevezett Alföld-típus, és lám, nem véletlenül: épp olyanok fiatalon, mint amilyen a

Ma már

nagyanyjuk, öregem. Szemük egymástól távoli, köztük a tisztaság, jellemük, mint szemöldökük, határozott, egyenes. Amott, az a nagylány hirtelen s szőke. Hatalmas, mi hatalmas (mindene), nem flegma ő, határozott, „igen” bólint a nagypapa, kit meglátogatni jött a család, „ilyen voltam én legényben, csak úgy néztek minket a magyar lányok Baranyában, mikor a főutcán végigmentünk, Volksbund-nótát énekelve”. Még amottabb fakó, nyeszlett kisgyerek, fülében vatta, orrán dioptria, térdén nincs plezúr (ami nagy baj ezen életkorban!), tenyere hideg s mégis izzad, „itt vagyok”, gondolja a nagypapa, „itt vagyok, ismétlődöttem én”.

A folyó... Csillag, villan a

víz, fényforrás: a Nap. Az iszapban királysír és zárkózott kagylók, belsejükben gyöngy nem található, de talán aranyfény, és az igazság? ... Diszkrét ragadozók (sülők) lebegnek a mélyben, lát-szatra energia nélkül, megfeszítve mégis minden izmukat, örvénylik hiszen a víz. Tétova bizottsággal kapják el a kishalát, többféleképp viselkednek egyidejűleg (nagy akrobaták!), s ha elnyelték a zsákmányt, ők maguk az eleven, furdaló lelkiismeret.

Gyors és erőszakos márnák cirkálnak a vízfenékek táján, meg nem állnak egy pillanatra sem, táplálkozni a kórházi kifolyóhoz járnak, elkapkodják, mit hoz a canal: megolvadt vért, bébi-ételt, rákos szöveteket, mellepényt és kioperált makbélét. Jólaktak, máris tűznek a tiszta vízbe vissza, hogy vehessenek levegőt is. (Ülök görnyedten a rakparti lépcsőn, érintkezve egymással a térd meg a könyök, az áll s a tenyér). A legmélyebb részen, Algyónél följebb, egy szakadt partú kanyarban, hol partnak vágódik a sodrás, vízbe csúszott, holt fák között harcsák alusszák me-rev nappali álmukat, színük

márványos, kék, lila, sárga, testhelyzetük lehetetlen, kitekert, ezt engedik a gyökerek. Keszegek csipkedik fejükrol a parazitákat, nem mozdulnak a harscák, de eljő nem-soká az éj, és megrendül a víz alatti erdő, tartomány: óriási harcsa moccan, maga a mítosz, rettegés, az ismeretlen vízeketől, a sötétségtől: a kortalan Silurus, a rém.

Moccan, tehát lavórnyi buborékok szállnak a mélyből, visszafelé forog az örvény. Libák tűnnek el a víz színéről, erdei vad itt nem úszhat át a folyón, az öngyilkosokat ki nem fogják soha. Megropant koponyát lel az aranyász meg a rákász, torkából még nem halt el az utolsó sikoly. Vihar zúg az éjben, folyón, villámlik, hördül a távoli ég. Éledő reménnyel, némán, a halász a vízre megindul, s — ez nyilvánvaló — e partokra vissza immár sosem tér.

3. Nem tér vissza az sem, amit láttam egykor (mindent), elegendő volt ránézmem bármire. Ma már csak azt látom, mint mindenki. Szomorú folyópart, szomorú betegek. Így veszem el lassan én is mindenem.

F. CS.